

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петър Кирилов Нешев, Тракийски университет – Стара Загора, избран за член на Научно жури по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от Елени Димитриос Вамвака, съгласно Заповед №2797/21.12.2022 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ и определен за изготвяне на становище на основание Протокол №24/16.12.2022 г.

Относно: представен дисертационен труд на тема „Превенция на училищния тормоз. Техника за управление на конфликти при ученици от 1 до 6 клас в Република Гърция“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“ с автор Елени Димитриос Вамвака.

За разработването на становището ми бяха предоставени дисертационен труд, автореферат, автобиография на кандидата. Документите показват, че Елени Вамвака е изпълнила успешно всички предвидени дейности в индивидуалния учебен план за целия срок на докторантурата и е преминала успешно през необходимата процедура за допускане до защита за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ съгласно Закона за висшето образование (ЗВО), Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагането на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ППЗРАСРБ) и Правилника за развитие на академичния състав в Югозападен университет „Неофит Рилски“.

Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд е задълбочено и аргументирано изследване на актуален и значим проблем от областта на съвременната педагогическа и възрастова психология. Разработваната проблематика е изследвана целенасочено и систематично. Авторката компетентно обяснява причините за училищния тормоз и посочва работещи психологически модели за управление на конфликтите в училище. Дисертационният труд се състои от въведение, три глави, изводи, заключение, 4 приложения, литература и е в обем от 150 страници. Текстът съдържа 68 таблици и 4 фигури. Ползвани са 171 адекватни научни източника на кирилица, латиница и на гръцки език.

Актуалност и значимост на темата на изследването

Елени Вамвака разкрива във въведението увеличаващото се негативно влияние на тормоза и агресията върху психиката, поведението и общуването сред учениците. Авторката правилно посочва, че управлението и справянето с училищния тормоз е едно от предизвикателствата, пред които е изправено съвременното общество (с. 5). Прецизно са дефинирани работните понятия училищен тормоз, училищно насилие, агресия, кибертормоз, младежка престъпност. Елени Вамвака посочва данни от актуални научни изследвания, полицейски доклади, шокиращи примери от ученическото ежедневие, които доказват необходимостта психологическата и образователната общности да разработят адекватни превантивни програми за справяне с увеличаващата се агресия и автоагресия сред учениците.

Теоретична аргументация на изследването

В първа глава със заглавие „Теоретична постановка на проблема” Елени Вамвака извършва сполучлив сравнителен анализ на различни научни концепции и теоретични подходи за обяснение на тормоза и агресията в училище. Според авторката в европейските страни насилието в училищата и училищният тормоз се разглеждат като многомерен и сложен проблем, който отразява насилието на по-широкото съвременно общество (с. 14). Посочени са мащабите на изследваното явление и неговите прояви в Гърция. В международно проучване сред 40 страни Гърция е на трето място по процент на учениците насилници и жертви на училищен тормоз. Един от трима тийнейджъри в Гърция е претърпял училищно насилие. Това превръща проблема за насилието вътре в училището в изключително актуален за съвременната гръцка образователна система.

Авторката посочва и възможни решения на изследвания проблем. Важно значение за справянето с проблема е участието и сътрудничеството между учениците, семейството, учителите и психолозите. Създаването на здравословна и подкрепяща среда също може да помогне за предотвратяване и противодействие на тормоза. Учениците трябва да бъдат и да се чувстват в безопасност в училище. Колкото по-скоро училището бъде информирано от семейството за случай на тормоз, толкова по-бързо то ще бъде в състояние да отговори и да се справи ефективно с проблема. Непосредствеността, последователността и достъпността на информация за целите на по-доброто сътрудничество между семейството и училището са ключови фактори за справяне с инциденти на училищния тормоз и насилие, които засягат емоционалното развитие на децата.

Психологическа специфика на изследването

Една от силните страни на труда е в разкриване на психологическата специфика и параметрите на училищното насилие. Училищното насилие авторката разглежда като съставено от три основни параметъра. Първият и най-важен параметър е повторението и неравновесието на силите.

Явлението училищен тормоз не е случайно и изолирано събитие. То не е една проста кавга между две деца, а повтаряща се форма на насилие. Училищният тормоз включва неравновесие на силите или властта между детето насилник и детето жертва. Вторият параметър е свързан с актовете на училищния тормоз, които имат или могат да имат като резултат телесните повреди или емоционалните травми върху детето жертва. Третият параметър е свързан с формите на тормоз в училище, които могат да бъдат телесни, вербални, психични и социални.

В тази част авторката отделя съществено място и на специфичните характеристики на извършителя на училищния тормоз, на жертвата на училищния тормоз, на свидетелите училищния тормоз. Посочена е и ключовата роля на училищния психолог за овладяването на конфликтните ситуации в училище.

Училищният тормоз Елени Вамвака разглежда като многомерно явление и внимателно е анализираща неговите психологически, юридически, педагогически и социални аспекти. В края на първа глава много добре са систематизирани дидактични подходи, психологически техники и модели за управление на конфликтите в училище.

Практическа страна на изследването

Във втора глава авторката представя целта, задачите, хипотезите и методите на проведено от нея емпирично изследване. Тя е изследвала агресивността и тормоза в училище при ученици 1 до 6 клас в Република Гърция и е проверила ефективността на нова програма и техники за превенция на агресивността и тормоза в училище. Изследването е много добре планирано, организирано и реализирано на практика. Използвани са въпросник за тормоза в училище, въпросник за агресия и депресия, тест за детската агресивност (за родители, възпитатели и учители).

В трета глава е направен изчерпателен анализ на резултатите на изследването. Анализът на резултатите е извършен чрез описателна статистика, хи-квадратен анализ, т-тест на две независими извадки, те-тест на зависими извадки, корелационен анализ, линеен регресионен анализ. Резултатите са представени прегледно, подредени са в таблици и фигури. Показана е тяхната съотносимост към целта, задачите и хипотезите на изследването. Постигнатите резултати и направените изводи са ценни за успешната работа на училищния психолог и за психологичното консултиране на ученици, склонни към насилие или жертви на училищен тормоз. Това според мен е едно от многото достойнства на дисертационния труд.

Теоретичните и приложните постижения, представени в дисертационния труд са популяризирани в научните публикации на авторката.

Авторефератът представя адекватно и точно съдържанието, структурата, научните достойнства, водещите идеи, постигнатите резултати и приносите на дисертационния труд.

В дисертационния труд не открих текстове, които да са плагиатствани от други автори и до мен не са достигнали сигнали за това. Всички текстове, които Елени Вамвака е ползвала са цитирани коректно, като са спазени утвърдените стандарти.

Нямам критични бележки към дисертационния труд и автореферата към него.

Научните и научно-приложни приноси на дисертационния труд

1. Изследвани са причините и различни форми на прояви на агресивността при учениците от 1 до 6 клас в Република Гърция.
2. Разкрита е спецификата на училищния тормоз при ученици от 1 до 6 клас в Република Гърция.
3. Създадена е и е апробирана програма за превенция на училищния тормоз при ученици от 1 до 6 клас в Република Гърция.
4. Доказано е положителното влияние на предложената програма за понижаване на нивото на агресивност при ученици от 1 до 6 клас в Република Гърция.
5. Доказано е положителното влияние на предложената програма за намаляване на училищния тормоз през учебната година при ученици от 1 до 6 клас в Република Гърция.

В заключение – представеният дисертационен труд на тема: „Превенция на училищния тормоз. Техника за управление на конфликти при ученици от 1 до 6 клас в Република Гърция” е структуриран много добре, обоснован е теоретично, проведено е стойностно емпирично изследване. Резултатите са обработени прецизно и са направени аргументирани изводи с конкретна практическа насоченост и приложимост. Всичко това ми дава достатъчно основания убедено да изразя положителното си мнение и категорично да гласувам на Елени Димитриос Вамвака да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор по психология“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“.

София, 05.01.2023 г.

Доц. д-р Петър Нешев: